

“De kustnatuur is slecht beschermd”

— Lotty Nijhuis (journalist)

Natuurlijk is de natuur in onze kustgebieden goed beschermd. Want we beschermen daar niet alleen natuur, maar ook het hele achterland. Dat moet goed zijn geregeld. Toch? Maar weten we er het fijne wel van? Wat zijn eigenlijk de garanties voor de bescherming? Niet iedereen is er van overtuigd dat de kustnatuur goed is beschermd.

Foto: Hans van den Bos, Bosbeeld

Fred Kistenkas, onderzoeksleider omgevingsrecht Alterra en docent Wageningen Universiteit

“Het ruimtelijke ordeningsrecht gaat toch in verregaande mate uit van het piepsysteem”

“Op het eerste gezicht lijkt kustnatuur juridisch-technisch redelijk stevig beschermd. Bij ruimtelijke ontwikkelingen in het kustgebied geldt vaak een Natura 2000-habitattoets (Natuurbeschermingswet), soortentoes (Flora- en faunawet) en EHS-toets. Als vierde wettelijk verplichte toets bestaan sinds een paar jaar ook nog de bouwverboden voor het kustfundament uit het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro), dat de nogal hoge wettelijke status heeft van een Algemene Maatregel van Bestuur. Bij een nieuw bestemmingsplan is nieuwe bebouwing in dat kustfundament op gronden buiten het stedelijk gebied niet toegestaan. En hoewel er uitzonderingetjes gelden voor onder andere tijdelijke bouwwerken zoals strandpaviljoens, is dit in wezen een vierde juridisch dwingende horde tegen het volbouwen van onze kustnatuur.

Toch zijn kritische volgers, zoals nu deze ‘bay-watchers’, voor het functioneren van het recht van zeer groot belang. We kunnen namelijk wel allerlei bouwverboden in wetgeving opnemen, maar dan moeten gemeenten die wel in hun ontwerp-bestemmingsplannen nakomen. Ik maak in mijn rechtspraktijk niet zelden mee dat een gemeente toch gewoon weer onbekommerd in het Natuurnetwerk Nederland wil bouwen, of zelfs het bestaan van bepaalde wetgeving niet of onvoldoende kent. Als burger moet je dan alert zijn en kijken of een hogere overheid als de provincie wil ingrijpen. Het ruimtelijke ordeningsrecht gaat toch in verregaande mate uit van het piepsysteem. Je moet zelf de boel in de gaten houden en actie ondernemen, hogere overheden aanschrijven, gemeenten benoemen die wetgeving (onbewust) aan hun laars lappen, desnoods tot aan de Raad van State toe. Kortom, het recht is er voor de waakzamen. Juist als er, zoals hier in de kustzone, veel regeltjes zijn, zijn dit soort watchers zeer belangrijk voor de rechtstoedeling en rechtsverwerking.”

Carla Schönknecht-Vermeulen, gedeputeerde provincie Zeeland

“Met uitzondering van een enkel initiatief wordt langs de Zeeuwse kust gebouwd op locaties waar vroeger al een vorm van verblijfsrecreatie was”

“De kuststrook is van groot belang voor de economie van Zeeland. We willen voor toeristen en recreanten een aantrekkelijke bestemming blijven en werken daarom aan een goede balans tussen het behouden, versterken en ontwikkelen van zowel natuurwaarden als het recreatief product. Zo zetten we als provincie in op een aantal specifieke locaties in Zeeland waarvan wij denken dat (gezamenlijke) economische ontwikkelingen het beste tot hun recht komen. Dit zijn zogenaamde hotspots. Hier bieden wij beleidsruimte aan gemeenten, zodat in de gebieden daarbuiten de nadruk kan blijven liggen op natuur- en landschapswaarden. Concentratie is een uitgangspunt, evenals het inzetten op kwaliteitsverbetering. Met uitzondering van een enkel initiatief wordt langs de Zeeuwse kust gebouwd op locaties waar vroeger al een vorm van verblijfsrecreatie was. Een deel van deze verblijfsrecreatieve voorzieningen is echter verouderd en toe aan vernieuwing. We vinden het belangrijk dat het recreatief product in onze provincie met zijn tijd meegaat. Een beperkte uitbreiding van een bestaand bedrijf is daarom mogelijk indien er sprake is van een kwaliteitsverbetering. In veel gevallen wordt een camping omgevormd naar chalets of huisjes. Het beschermen van de natuurwaarden buiten de hotspots doen we middels onze ruimtelijke verordening. Nieuwe ontwikkelingen binnen natuurgebieden (Natuurnetwerk Zeeland) en landschappen van provinciaal belang zijn niet mogelijk. Plannen die niet binnen deze provinciale kaders passen, kunnen wij op basis van onze structuurvisie (omgevingsplan) en verordening tegenhouden. Daarnaast kunnen we gebruik maken van wettelijke kaders die zijn vastgelegd in onder andere de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet. We investeren echter veel in het voortraject en voorkomen zo meestal de inzet van juridische instrumenten.”

Marc Argeloo, directeur Zeeuwse Milieufederatie

“Ja, het kustlandschap is slecht beschermd”

“Het landschap van de Nederlandse kust is uniek. Brede stranden, dynamische duinvorming, eendeloze vergezichten en een idyllische binnenduinrand. In Zeeland is de kust 's nachts een van de donkerste plekken van Nederland. Deze schoonheid en kracht van het kustlandschap wordt algemeen onderkend en vormt een doorslaggevende factor voor het toerisme in de provincie Zeeland. Nederlanders, en uit het buitenland met name Duitsers en Belgen, weten juist daarom deze kust te vinden. ‘Landschap in Nederland is vogelvrij’, schreven de auteurs van het boek Grenzeloze natuur over het Nederlandse landschap in 2010. En daar wringt de schoen.

Hoe trots ‘we’ ook op onze unieke kustlandschap zijn, hoe groot deze magneet voor bezoekers ook is, de decentralisatie van rijkstaken naar provincie en vervolgens gemeenten doet het Nederlandse landschap geen goed. Iedere gemeente heeft een andere kijk op landschap en het belang daarvan voor toerisme, en een krappe (lees: lege) gemeentekas, betekent dat de deur van het gemeentehuis wijd openstaat voor projectontwikkelaars die die kracht van de kust graag ten voordeel willen maken voor weer een ‘uniek kwaliteitsproduct in het groen’. Het Nederlandse kustlandschap is dringend aan een betere bescherming toe waarin de waarden van dat landschap expliciet beschreven worden en leidend zijn voor de economische ontwikkelingen: donkerte, leegte, weidsheid, variatie, ongereptheid. Laat het kustlandschap niet wegglijden tot het tot een zielloos niemandsland is verworden. Het is tijd dat rijk, provincie, gemeenten, de toeristische sector, bewoners en belangengroepen in het kustgebied de handen in één slaan om te voorkomen dat de kip met de gouden eieren wordt geslacht. Vanuit deze zorg voor het kustlandschap zijn zes natuurorganisaties in Zeeland en Zuid-Holland waaronder de Zeeuwse Milieufederatie onlangs de campagne ‘Bescherm de kust!’ gestart.”

Claudia Swart, Projectmanager gebiedsontwikkeling Grontmij

“Als je bouwt langs de kust, trek je ook weer mensen de aldaar aanwezige natuur in”

“Het is niet zo dat de hele kust wordt volgebouwd. Er is in Nederland een redelijk stelsel van beschermende maatregelen. Vooral de Natuurbeschermingswet beschermt zo goed dat vaak helemaal niets meer kan, ook als de natuur er geen last van zou hebben. Of er zelfs van zou profiteren. Door bij gebiedsontwikkeling gebruik te maken van de natuur, in de vorm van de reeds aanwezige ecosysteemdiensten, zorg je er namelijk ook voor dat die natuur behouden blijft of zelfs versterkt. Hetzelfde geldt voor beleving. Als je bouwt langs de kust, trek je ook weer mensen de aldaar aanwezige natuur in. Natuurlijk moeten dit geen massa's worden. Maar wij hebben eens onderzoek uitgevoerd voor het ministerie van Economische Zaken, naar het verminderen van regeldruk bij gebiedsontwikkeling. Daaruit bleek dat ook het samenspel tussen verschillende actoren in het betreffende gebied van belang is. Daarbij is ook de beleefbaarheid van de natuur een belangrijk aandachtspunt bij de afweging wel of niet te bouwen. Natuurorganisaties zouden zich daar meer bewust van moeten zijn of worden. Als mensen de natuur beleven, dan willen ze er ook in investeren.

Wie verantwoordelijk is, is niet zo van belang. Gemeenten hebben nu alles op hun bordje gekregen, maar moeten nog steeds bewegen binnen de kaders van waterschappen en Rijkswaterstaat. Ze hebben geen grote zeggenschap. Wel vind ik dat de coördinatie beter kan. Partijen – overheden, natuurorganisaties – zouden samen om tafel moeten om, aan de voorkant, te kijken wat wel kan, in plaats van wat niet kan. Ik denk dat we dan uiteindelijk toe moeten naar een Triple P-afweging (People, Planet, Profit) waar nu vaak de nadruk ligt bij het aspect Planet. In bijvoorbeeld Zeeland is de economie minder goed dan in de Randstad, die zou je daar ook een impuls willen geven. En met een goede economie is er ook weer meer geld voor de natuur. Daarbij is het natuurlijk van belang dat elke ontwikkeling in kwetsbare gebieden op zijn eigen merites beoordeeld wordt en blijft worden”

